

MANÉVR SILAMI A PROSTŘEDKY V OBRANĚ

Vedle manévru palbou je nejdůležitější součástí aktivity obrany manévr silami a prostředky. Jeho podíl na bojové činnosti vojsk **vzrostl** vzhledem k zvětšování rozmachu bojů a operací, vyvolanému účinkem a dosahem palebných prostředků a zvyšující se mobilitou vojsk. Současně se však **snižoval jeho význam pro bezprostřední ničení protivníka**. K ničení hlavních sil protivníka bylo totiž třeba stále méně palebných prostředků (větší účinek a dosah). Zejména pěchotních zbraní, které kdysi byly při ničení protivníka rozhodující, se stále zmenšovala.

Tato tendence vyvrcholuje za použití jaderných zbraní, které jsou hlavním prostředkem ničení. Úměrně s počtem jejich úderů a velikostí náplně se bude při dodržení zásad maximální efektivity snižovat i účast ostatních palebných prostředků na ničení protivníka a tím i přímý vliv jejich manévru na úspěšnou bojovou činnost. Bude tomu tak zejména na těch stupních, které mají své prostředky jaderného napadení.

Na taktických stupních, kde jaderné prostředky s výjimkou divizí nejsou, bude **význam manévru silami a prostředky pro bojovou činnost i nadále velký**. Jedině jejich přiblížením na účinný dostřel můžeme totiž zabezpečit použití daných zbraní.

Obdobně tomu bude na všech organizačních stupních, jestliže jaderné zbraně budeme používat omezeně nebo vůbec ne. Manévr silami a prostředky se tak stává **důležitým předpokladem pro vytvoření potřebné palebné převahy v daném prostoru a čase**. Je-li to za útoku díky celkově vyšším počtům snadné, je to v obraně značně složitější.

Omezený počet sil a široká pásma v obraně nedovolují vytvořit předem potřebné hustoty paleb na všech možných směrech nepřátelského útoku. Znamenalo by to v podstatě do značné míry rovnoměrné rozložení sil po frontě. Množ-

ství vojsk vázaných na prostor by tím značně vzrostl na úkor vojsk, použitelných podle vývoje situace. Obrana by tak byla všude stejně silná a stejně slabá.

Případné přeskupování vojsk v obraně z pasivních úseků na směr, kde má útočník úspěch, by bylo zdoluhavé (stažení vojsk, jejich soustředění, přemístění a zasazení). Takový manévru by ve většině případů přišel pozdě a byl by neúčelný a zbytečný.

Proto v obraně na předním okraji bychom měli umístit jen tolik sil, aby donutily útočníka rozvinout hlavní síly a prozradit zámysl, zejména směr hlavního úderu, popř. jiné vytyčené cíle. Ostatní síly rozmístíme v hloubce obrany při dodržení zásad OPZHN tak, aby v soulase s konkrétní situací mohly rychle a hodnotně zasáhnout na kterýkoliv směr v pásmu činnosti daného organizačního stupně.

Cílem manévru bude vytvořit potřebné uskupení sil a prostředků v daném prostoru a čase. To je rovněž hlavní podmínka pro úspěch v boji.

Z funkčního hlediska plní manévru silami a prostředky dva úkoly — aktivní a pasivní. Zatím co pasivní funkce manévru přispívá ke zvýšení ochrany vojsk obránce, je jeho aktivní složka hlavní silou při postupném prosazování jak dílčích, tak i konečného cíle obrany.

Podstatou manévru k ochraně vojsk je podle situace měnění prostorů rozmístění prvků obranné sestavy. Jeho cílem je chránit vojska v obraně před hromadnými, zejména jadernými údery nepřítele a klamat útočníka o sestavě v obraně a zámyslu jejího vedení.

Podstata aktivity manévru silami a prostředky spočívá v tom, že vytváří podmínky pro použití jednotlivých palebných prostředků vůbec nebo pro jejich nejefektivnější použití.

Nutnost manévru silami a prostředky jako nezbytného předpokladu použití jednotlivých zbraní určuje jejich dosah. Čím je dosah menší, tím je častější manévru, abychom maximálně využili jejich ničivé síly.

Dostřelu odpovídající periodičnost manévru a jeho rychlost umožňují častější zapojování jednotlivých palebných prostředků do bojové činnosti. Je-li tato rychlost větší než u útočníka, napomáhá to obránci v postupném získávání časové a prostorové převahy. Znalost daného terénu (velitelé, štáby a vojska jím již prošla), jeho dokonalé využívání, připravenost os k manévru a jeho reálné předvídání v soulase s předpokládaným vývojem situace k tomu vytváří příhodné podmínky.

Dokonalé využití terénu a soudobá vysoká pohyblivost palebných prostředků rovněž umožňují daleko **větší uplatnění jednotlivých, zejména ručních zbraní** v průběhu obrany.

Možnost jejich manévru byla dříve minimální, ale při současné plné motorizaci vojsk je tomu jinak. Vojska se mohou na obrněných transportérech nebo v bojových vozidlech pěchoty odpoutat od nepřítele a zaujmout další výhodná postavení v hloubce.

Při manévru palebného prostředku do hloubky a šířky se jeho možnost účinné pauby na protivníka násobí. Současně se snižuje procento pravděpodobnosti jeho zničení. Jedna zbraň je tak použita několikrát a na různé cíle. Tím se relativně počet zbraní odpovídajícím způsobem násobí a nepříznivý poměr se zlepšuje ve prospěch obránce.

Při manévru palebných prostředků do hloubky vytváříme reálné předpoklady pro **narůstání úsilí obrany v hloubce**. Včasný a cílevědomý manévru palebných

mi prostředky do hloubky také odpovídá jednomu z cílů obrany. Není jim jen udržet terén (výjimečně např. na řece, v průsmyku apod.), ale maximálně jej **využít k ničení útočícího nepřítele**. Manévr do hloubky tomu napomáhá. Musí být však reálný. Tzn., že jej musíme dokonale zplánovat, připravit a zabezpečit. Nesmí vést k předčasnému vydání určité části terénu nepříteli, ale musí proběhnout rychle a skrytě.

Skutečným možností manévru palebnými prostředky jednotlivých organizačních stupňů a zámyslu jejich nadřízeného musí odpovídat i hloubky obrany. O manévru silami a prostředky do hloubky rozhoduje nadřízený velitel. Jen tak zabezpečíme, že manévr proběhne podle jeho zámyslu, nebude samovolný a předčasný.

Hloubka tohoto manévru bude záviset na konkrétní situaci. Bude jej třeba sladit s činností sil a prostředků rozmístěných v hloubce obrany, musí na ni navazovat a ji doplňovat. Za mezní a optimální hloubku považujeme, kdy vojska mohou současně palebně působit s vojsky druhého sledu nadřízeného. Tak např. prapor prvního sledu v obraně může jít tak hluboko, aby v jeho prospěch a spolu s ním mohly působit palebné prostředky praporu druhého sledu pluku atd. Současné palebné působení prvosledových a druhosledových praporů vytváří podmínky pro narůstání odporu v hloubce obrany.

Manévr na stanovenou hloubku bude probíhat postupně z jedné čáry na druhou podle konkrétních podmínek, zejména terénu. Snahou přitom bude umožnit **co nejčastější zapojení jednotlivých palebných prostředků k ničení nepřítele**.

K manévru do hloubky vytváříme podmínky současně a organizováním, budováním a zaujímáním obrany. Síly a prostředky musí zaujmát obranu v takových prostorech, které jim umožňují skryté a rychlé odpoutání od útočícího protivníka. Manévr do hloubky by měl **palebně zabezpečit nadřízený** (popř. zejména a dýmovými clonami).

Ženíjní zabezpečení bude spočívat především ve zřízení výbušných i nevýbušných zátarasů, které zdrží postup nepřítele a usnadní odpoutání bránících se sil. Zátarasy budou připraveny předem. Pro plánovaný manévr budou v nich ponechány průchody. K jejich přehrazení po projití určených částí ponecháme síly a prostředky.

K vytvoření podmínek k neefektivnějšímu použití palebných prostředků patří též manévr k přehrazení mezer. Jde o mezery, které vznikly vyřazením sil a prostředků a nebo byly předem ponechány v obraně (šetření sil na směrech, kde jsme nepředpokládali útok nepřítele). Tento manévr budeme používat na všech organizačních stupních. Jeho smyslem je nedovolit útočníkovi rozvinout úspěch, nebo mu to maximálně ztížit a omezit.

Vzhledem k nasycenosti vojsk tanky a obrněnými transportéry bude mít velký význam zejména **manévr protitankovými zálohami a palebné čáry tankových praporů a pluků druhých sledů**.

Manévr silami a prostředky zpravidla podmiňují palebné údery účinnější bojové techniky (ničivost, dostřel). Patří k nim raketové vojsko, letectvo, dělostřelectvo s větším dosahem apod. Na výsledky jejich palebných úderů pak manévr silami a prostředky **navazuje**. Jeho cílem bude zvýšit palbou způsobené ztráty útočníka nebo v optimálních podmínkách dokončit rozbití jeho hlavních sil. Palebné údery musí mít takovou intenzitu, aby vytvářely reálné podmínky pro jeho úspěch. Toho můžeme dosáhnout vytvořením prostorové a časové palebné převahy nad útočníkem. Tzn., že po palebných úderech zde bude poměr

sil alespoň vyrovnán. Kromě toho **palebný systém útočníka bude narušen, popř. rozbit** a účinnost jeho eventuální palby tím podstatně snížena.

Mají-li vojska obránce dosáhnout úspěch, musí na palebně rozbitého nepřítele udeřit dříve, než se mu podaří obnovit palebný systém a bojeschopnost. Úder palebných sil a manévry musí proto následovat bezprostředně nebo krátce po palebných úderech účinnější bojové techniky.

Manévry silami a prostředky bude reálný a možný jen tehdy, jestliže palebný úder účinnějšími prostředky bude dostatečně silný. Na něm se budou podílet všechny nebo většina nejúčinnějších palebných prostředků i několika organizačních stupňů podle jednoho zámyslu, tj. centralizovaně. K centralizovanému použití nejúčinnějších palebných prostředků dochází při

- úderech na dalekých přístupech,

- protipřípravě,

- palebném zabezpečení vyvrcholení obrany příslušného organizačního stupně, tzn. při palebné přípravě protiztečí (protiúderu). Manévry pak využije především těchto rozhodujících palebných úderů v obraně.

Kromě těchto tří období centralizace obranných paleb různých stupňů vedení tvoří absolutní většinu paleb ty, které jsou součástí jednotného systému, ale vedené podle konkrétní situace a na rozkaz velitelů jednotlivých organizačních stupňů.

Po splnění základních podmínek úspěšného manévru silami a prostředky — prostorové a časové palebné převaze a alespoň vyrovnaném poměru sil — je třeba respektovat i další požadavek. Manévry musí využívat palebných úderů **bezprostředně nebo následovat krátce po nich**. Jinak může nepřítel výsledky palebných úderů snížit nebo dokonce eliminovat.

Dále rozeberu jednotlivé druhy manévru silami a prostředky k využití centralizovaných palebných úderů.

Manévry silami k využití palebných úderů na dalekých přístupech

Ze vzdálenosti mezi prostorem úderů na dalekých přístupech a prostorem rozmístění sil v obraně vyplývá, že manévry pozemními silami je prakticky vyloučen. Je to dáno jak silami v dotyku, tak zejména vzdáleností, která bude okolo 60 km. Na její překonání bychom potřebovali okolo 3 hodin přesunu. Tuto dobu může nepřítel využít k obnově bojeschopnosti. Proto není reálné počítat s možností využít těchto úderů manévrem vojsk.

Manévry silami k využití protipřípravy — úder před přední okraj

Druhým hlavním druhem palebného manévru v obraně je protipříprava. Protipříprava jde před přední okraj obrany, proto manévry silami k jejímu využití nazýváme úderem před přední okraj. Jeho organizátorem je stejně jako u protipřípravy vševojsková armáda.

I když se prostor protipřípravy svým bližším okrajem vcelku přimyká k přednímu okraji obrany, budeme mít potíže s jejím využitím úderem před přední okraj. Problém je totiž v tom, že úder musí následovat bezprostředně po skončení protipřípravy. Úder před přední okraj musíme tedy plánovat předem na základě reálného předvídání výsledků protipřípravy. Na základě jejich zhodnocení pak velitel vševojskové armády rozhodne, zda úder před přední okraj proběhne podle plánu nebo jej uprěsí, či od něj upustí.

Aby úder mohl začít bezprostředně po skončení protipřípravy, musíme do skončení protipřípravy učinit vše, co může zrychlit vyrazení vojsk. Půjde zejména o určení cíle úderu, sil, o vydání úkolů, zaujetí vhodných sestav apod.

Cíl úderu bude vycházet z předpokládaných výsledků protipřípravy a bude dán také hloubkou útočnickovy sestavy, zejména jeho prvního sledu. Maximalistickým cílem bude dokončit rozbití úderného uskupení útočnicka a vytvořit podmínky pro přechod do útoku.

Nebude-li mít vševojsková armáda dostatek sil k dokončení rozbití úderného uskupení (nejčastěji nebude), může mít úder za cíl **způsobit prvnímu sledu útočnicka další ztráty** (vedle protipřípravy). Tím zdržet zahájení jeho útoku (přeskupení) a podle situace (zejména terénu) buď zlepšit dosavadní přední kraj nebo organizovat na čáře, kterou jsme dosáhli, zabezpečovací pásma (předsunuté postavení) a vrátit se do původních prostorů.

Čím rozhodnější a hlubší bude cíl úderu, tím větší síly se jej zúčastní. Protipřípravy budou moci nejrychleji využít svazky prvního sledu, proto ony povedou tento úder.

Šířka úderu bude v podstatě vymezena šířkou protipřípravy. Na této šířce bude třeba soustředit takové síly a prostředky, aby získaly potřebnou převahu nad dotykovými silami útočnicka. K tomu je třeba u prvosledových svazků vytvořit potřebné **útočné uskupení**. Protože prapory v dotyku budou vázány bojem, musí úder před přední okraj vést nejméně druhé sledy pluků, zejména však divizí. Jednotlivé organizační celky jsou totiž soustředěny a jsou mimo pozorování protivníka. To umožňuje rychle a snadně vydat upřesňující nařízení a skrytě přeskupit vojska na určený směr.

V případě omezeného cíle úderu, zejména má-li být udržen přední okraj, zůstává při úderu palebný systém a rozmístění rot a praporů v dotyku útočnickovi utajeno nebo jejich odhalení alespoň ztíženo. Prapory v dotyku mohou pokračovat v budování obrany. Při zahájení úderu budou **přímou palbou** všech svých prostředků umlčovat prvosledové jednotky nepřítele a zabezpečovat tak vyrazení sil k úderu. V případě, že úder bude přerůstat v útok nebo vylepšovat dosavadní přední okraj, budou se podle hloubky a celkového zámyslu k němu postupně přidávat vojska na předním okraji, popř. další síly přisunuté z hloubky.

Bude-li cílem vylepšení předního okraje, mohou se po skončení úderu dosavadní pluky druhého sledu stát prvním sledem a naopak prvosledové pluky vytvoří druhý sled divize.

V některých případech může být úder před přední okraj sladěn i s **použitím taktických či operačních výsadek**. Bude to zejména tehdy, má-li úder přerůst v útok.

Protizteč a protiúder

Jsou vyvrcholením obrany příslušného organizačního stupně. O protizteči hovoříme na taktickém a o protiúderu na operačním stupni.

Cílem protizteče či protiúderu může být

— zničit proniknuvší uskupení útočnicka a vytvořit podmínky pro přechod do útoku,

— zničit proniknuvší uskupení protivníka a dosáhnout výhodné čáry předního okraje, jež může být dána buď původním předním okrajem, být vysunuta dále k nepříteli, anebo stanovená v hloubce a pokračovat dále v obraně,

— podstatně narušit útočné uskupení protivníka, vnutit mu svou vůli a ovládnutím výhodných terénních čar vytvořit podmínky pro aktivní činnost nadřízeného, popř. pro přechod do útoku přisunutými silami,

— přinutit útočníka k předčasnému zasazení druhých sledů (jen u protizteče).

Který z těchto cílů bude protizteč či protiúder sledovat, bude záviset na zámyslu nadřízeného a konkrétní situaci. Rozhodující přitom budou dosavadní výsledky obrany, účinnost palebného manévru a na základě toho vzniklý poměr sil.

Protizteč či protiúder jsou nedílnou součástí zámyslu obrany. Podmínky k nim musí vytvořit celé vedení obrany a vyčlenění potřebných sil do druhého sledu či zálohy. Použití těchto sil musíme sladit s předpokládaným vývojem obrany a musí navazovat **na činnost vojsk v dotyku**.

Protizteče a protiúder připravujeme na základě reálného předvídání průběhu obrany předem nejčastěji na dvou směrech. Na každém směru volíme dvě čáry rozvinutí pro případ, že se vojskům nepodaří včas vyjít na první z nich (blíže k útočníkovi).

Úkolem vojsk prvního sledu bude vést boj s útočníkem tak, aby jeho postup byl kanalizován v intencích zámyslu plánované protizteče či protiúderu.

Úspěch protizteče či protiúderu bude záviset na jejich zahájení. Nejvýhodnější bude, bude-li bojová sestava útočníka narušena, jeho bližší zálohy zasazeny, rozptýleny anebo vzdáleny a jeho velení narušeno. Současně musíme zabezpečit, aby hlavní síly protivníka nepronikly do týlu nebo boku našich sil za protizteče či protiúderu.

K včasnému rozhodnutí o zahájení potřebuje velitel mít dostatek zpráv a propočet poměru sil.

Podle konkrétní situace můžeme vést protizteč (protiúder) čelně nebo do boku. Snahou bude, aby šly na nejslabší místo útočníka. To lze vytvořit též palebnými údery. Protizteč či protiúder povedou především **tankové síly** druhých sledů v těsné součinnosti s prvními sledy a ostatními prvky bojové sestavy příslušného organizačního stupně. K zabezpečení čar rozvinutí si budou druhé sledy vysílat předem odřady a průzkumné jednotky.

Bojová sestava bude u protiztečí učleněna nejčastěji do jednoho sledu, aby počáteční úder byl co nejmohutnější. U protiúderu půjde o dva sledy, abychom mohli narůstání úsilí v jeho průběhu zabezpečit vedle palby také zasazením záloh, popř. manévrem sil z jiných úseků obrany. V některých případech můžeme též použít vzdušné výsadky. Jejich úkolem může být obsadit a udržet důležité prostory na směru protiúderu, popř. přehrazovat cesty odchodu úderného uskupení útočníka nebo cesty přísunu záloh.

Závěrem chci zdůraznit, že manévr je důležitým prvkem aktivity obrany, protože bezprostředně využívá úderů hlavních palebných prostředků a na ně navazuje. Vytváří podmínky k úplnému zničení nepřítele a rozhodujícím způsobem přispívá ke splnění cílů obrany a k vytvoření podmínek pro přechod z obrany do útoku.